

¿El català a Europa?

- Cal un sistema flexible que compleixi amb l'imperatiu moral de reconèixer tots els idiomes

ALBERT BRANCHADELL*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 10.05.09

Previsiblement, en la pròxima campanya per a les eleccions europees els partits catalanistes tornaran a reclamar l'oficialitat del català a les institucions de la Unió Europea. Sens dubte, el català ocupa una posició anòmala en l'entramat de llengües continental. Demogràficament més potent que llengües com l'eslovè, l'estonià, l'irlandès, el letó, el lituà o el maltès, es veu, no obstant, privat dels beneficis de l'oficialitat. Com a succedani, se li dispensa un tracte especial del qual certament no gaudeixen altres llengües regionals o minoritàries, però que tampoc és per llançar gaires campanes al vol. L'exemple més recent d'aquest tracte és l'acord firmat el mes d'abril passat per Diego López Garrido, secretari d'Estat per a la Unió Europea, i R. Grass, secretari del Tribunal de Justícia de les Comunitats Europees.

En virtut d'aquest acord, els ciutadans espanyols que ho desitgin podran comunicar-se en català-valencià, gallec i eusquera no exactament amb el tribunal, sinó amb una oficina del Ministeri de Política Territorial que dirigeix Manuel Chaves, que s'encarregarà de traduir al castellà els escrits destinats al tribunal i una altra vegada al català-valencià, gallec i eusquera les respostes que emeti en castellà l'esmentada institució.

UN ARGUMENT que s'esgrimeix amb freqüència contra la plena oficialitat del català-valencià a les institucions europees és el del pendent relliscós. Si acceptem l'oficialitat de la llengua catalana-valenciana (i la del gallec i l'eusquera), assegura l'argument, ens tocarà acceptar també la de l'asturià, el bretó, el frisó, el gaèlic escocès, el friülès, el gal·lès, el retoromànic, l'occità, el sard i d'aquesta manera gairebé fins a l'infinit.

Aquest va ser l'argument que va defensar el president del Parlament Europeu, Hans-Gert Pöttering, en la seva visita a Catalunya del mes de gener passat. Pöttering va advertir que en les institucions de la Unió Europea "hi ha d'haver un límit a l'ús de llengües per no fer inviable el sistema". La pregunta és on o com s'hauria d'establir el límit. Fins ara, el criteri per ser una llengua oficial europea és clar: n'hi ha prou de ser llengua oficial d'un Estat membre. Aplicant aquest criteri, hem passat d'un nucli originari de sis estats i quatre llengües oficials als 27 estats i les 23 llengües oficials. I, aplicant aquest criteri, en els pròxims anys podríem passar de 27 estats i 23 llengües a més de 30 estats (Albània acaba d'afegir la seva candidatura a les de Croàcia, Macedònia i Turquia) i un mínim de 27 llengües.

I tot plegat sense oblidar el possible ingrés també de Kosovo, Bòsnia, Montenegro i Sèrbia, i potser també el d'Islàndia, Moldàvia i Ucraïna, que podria portar-nos a gairebé 40 estats i més de 30 llengües oficials. En altres paraules, a la Unió Europea no sembla haver-hi límits a l'ús de les llengües sempre que les llengües en qüestió siguin llengües estatals.

Fins ara, els partits catalanistes no han impugnat aquest criteri; més aviat han proposat ampliar-lo fent extensiva l'oficialitat europea a les llengües que siguin oficials en part d'algun Estat membre. Com a

resposta a l'argument del pendent relliscós, no és especialment eficaç. Aplicant aquest criteri ampliat, haurien de ser oficials de les institucions europees no tan sols el català-valencià, el gallec i l'euasquera, sinó també el croat (reconegut a Àustria), el frisó (Holanda), el gal·lès (Regne Unit), el retoromànic (Itàlia), el mirandès (Portugal), l'occità (Espanya), les llengües sami (Finlàndia i Suècia), els idiomes sòrabs (Alemanya), etcètera. I després del possible ingrés dels països abans esmentats, cabria afegir-hi llengües com el rutè (oficial a la Voivodina sèrbia) o el gagaús (que és oficial en una regió autònoma de la república de Moldàvia). És a dir que la llista es dispararia igualment.

MÉS QUE allargar la llista de llengües oficials d'aquesta manera, potser seria preferible canviar de criteri. Un criteri no polític sinó demogràfic podria expressar-se d'aquesta manera: "Qualsevol llengua europea amb més d'un cert nombre de parlants hauria de ser una llengua oficial de les institucions europees". Aquest és el criteri que defensa l'únic partit espanyol que s'ha pronunciat a favor d'una reducció del nombre de llengües oficials. En el seu programa electoral, la candidatura que encapçala Fernando Sosa Wagner proposa ni més ni menys que passar de 23 a cinc llengües oficials (l'alemany, el castellà, el francès, l'anglès i l'italià). És a dir, situar el llistó demogràfic en els 40 milions de parlants: una proposta tan interessant com irreflexiva i irrealitzable.

Una alternativa sens dubte més recomanable seria superar la rígida noció actual d'oficialitat i pactar entre tots un sistema que sigui més flexible i que combini dos principis: la conveniència pràctica de simplificar els processos comunicatius dins de la Unió Europea i l'imperatiu moral de reconèixer en grau adequat totes les llengües, siguin o no oficials dels estats membres. Si els partits catalanistes desitgessin fer una

contribució catalana a la construcció europea, estaria bé que utilitzessin la pròxima campanya electoral per proposar un nou model d'organització lingüística de la Unió Europea pensant en tots els europeus, en comptes de repetir el conegut ritual de reclamar l'oficialitat d'una llengua concreta.

*Professor de la Facultat de Traducció i Interpretació de la UAB.